

Voortgangsrapportage Initiatiefgroep Duurzame Fokkerij

Periode 2012-2014

September 2014

Initiatiefgroep Duurzame Fokkerij

De fokkerij wil vanuit een eigen rol en verantwoordelijkheid een sterke bijdrage leveren aan de verduurzaming van de veehouderij. Hiertoe werken bedrijfsleven (Varkensfokkerij organisatie *Topigs*, Pluimvee-, zalm en varkensfokkerij *Hendrix-Genetics*, Coöperatieve Rundveeverbetering *CRV*, Land- en Tuinbouw Organisatie *LTO*), overheid (*Ministerie EZ*), maatschappelijke organisaties (*Dierenbescherming*, *Stichting Zeldzame Huisdierrassen SZH*) en de wetenschap (*Animal Breeding and Genomics Centre*, *Wageningen UR*) samen binnen de Initiatiefgroep Duurzame Fokkerij (hierna: initiatiefgroep). De initiatiefgroep heeft als taak om ideeën aan te dragen hoe de fokkerij van landbouwhuisdieren kan bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke zorgen en vraagstukken binnen de veehouderij. De aangesloten partijen doen hier hun voordeel mee en dragen vervolgens zelf zorg voor implementatie van de ideeën in de bedrijfsvoering.

De initiatiefgroep hanteert bij de verduurzaming van de veehouderij de benadering die gekozen is in Uitvoeringsagenda Duurzame Veehouderij (UDV). Het richtpunt hierbij is een veehouderij die produceert met respect voor mens, dier en milieu waar ook ter wereld. De partijen in de initiatiefgroep vinden dit een voorwaarde voor de sector om in Nederland te kunnen rekenen op maatschappelijke waardering. Thema's die daarbij spelen zijn natuurlijk gedrag van dieren, minimaal gebruik van natuurlijke hulpbronnen, sluiten van kringlopen, diergezondheid en minimaal gebruik van diergeneesmiddelen (waaronder antibiotica).

Door de initiatiefgroep is in maart 2012 een actieplan opgesteld dat aansluit op de ambities van de Uitvoeringsagenda Duurzame Veehouderij en de Topsector Agri & Food. Nu, in 2014, is het volledige actieplan tot uitvoering gebracht en zijn de beoogde resultaten bereikt. Opvolging is deels al door de deelnemende bedrijven opgepakt. Een aantal ideeën is door individuele partijen geïmplementeerd en een aantal in gezamenlijkheid. Deze voortgangsrapportage richt zich op de activiteiten van de initiatiefgroep over de periode van 2012-2014. Deelrapportages, informatie over toepassingen door fokkerijbedrijven, of andere relevante documenten kunt u vinden op de website van de UDV:

<http://www.uitvoeringsagendaduurzameveehouderij.nl/werken-aan-verduurzaming/versnellingsprojecten/initiatiefgroep-duurzame-fokkerij/>

Uitgangspunten actieplan

Centraal in de aanpak is het besef dat het bij fokkerij over meer gaat dan het vermeerderen van landbouwhuisdieren. Fokkerij of dierveredeling hebben tevens tot doel om gewenste eigenschappen te verbeteren of in stand te houden door middel van kruising en selectie. De initiatiefgroep vindt het van belang dat bedrijven aan burgers kunnen uitleggen welke afwegingen ze hierbij maken. Ook is de Initiatiefgroep van mening dat fokkerij een bijdrage levert en kan leveren aan de verduurzaming van de veehouderij, door fokdoelen (kenmerken waar een ideaal dier aan voldoet) en

fokprogramma's (strategie om tot dat fokdoel te komen) te kiezen die dit ondersteunen. De partijen in de initiatiefgroep beseffen terdege dat de fokkerijpraktijk ook onderdeel is van de veehouderij en het streven naar verduurzaming zich dus ook uitstrekt tot deze schakel. Dat betekent dat niet alleen het fokdoel, maar ook het fokprogramma gericht moet zijn op een verbetering van de duurzaamheid. Deze ideeën zijn uitgewerkt in het rapport "Duurzame fokkerij. De rol van fokkerij in een duurzame veehouderij" dat de initiatiefgroep in juni 2011 heeft uitgebracht. Dit rapport bevat vijf aanbevelingen:

- Neem fokkerij nadrukkelijker mee in herontwerpprocessen voor een duurzame veehouderij en betrek en informeer burgers hier actiever bij.
- Lever een bijdrage aan meer dierenwelzijn en betere diergezondheid met registratiesystemen voor monitoring en fokkerij.
- Verbeter de resource efficiency met behulp van fokkerij. Dus niet alleen verbeteren van voerefficiëntie maar ook het minimaliseren van de klimaatvoetafdruk en de uitstoot van schadelijke emissies.
- Maak actiever gebruik van lopende onderzoeksprogramma's om met fokkerij het dierenwelzijn te verbeteren, zoals het Programma Waardering voor Dierenwelzijn
- Maak inzichtelijk hoe fokdoelen tot stand komen en ontwikkel hiervoor een afwegingsmodel.

Aan de hand van deze aanbevelingen heeft de initiatiefgroep met het actieplan de volgende ambities met voorrang opgepakt:

1. Bedrijven willen de afwegingen die zij moeten maken bij het fokken van dieren transparant maken.
2. De Initiatiefgroep Duurzame Fokkerij gaat de samenleving actiever betrekken bij de fokkerij
3. Het verder verbeteren van het welzijn en gezondheid van landbouwhuisdieren met behulp van registratiesystemen in de veehouderij.
4. Het verbeteren van de resource-efficiency in de veehouderij.

1. Bedrijven willen de afwegingen die zij moeten maken bij het fokken van dieren transparant maken.

Het fokkerijbedrijfsleven wil inzichtelijk maken welke afwegingen zij op dit moment maken bij de fokkerij van landbouwhuisdieren. Het sluit hiermee aan op adviezen die de Raad voor Dieraangelegenheden (RDA) hierover gedaan heeft.

Hiervoor zijn met inbreng door overheid, wetenschap, beroeps- en maatschappelijke organisaties in 2012 de door de RDA aanbevolen 'proefpolders' ingericht. Met de ethische commissies van de fokbedrijven is het door de RDA aanbevolen afwegingsmodel voor fokdoelen in de praktijk getest. De leerstoel ethiek van faculteit Diergeneeskunde Utrecht was hierbij betrokken. De resultaten zijn gerapporteerd aan de RDA, waarbij het volgende werd vastgesteld:

- Het RDA-afwegingsmodel is goed werkbaar voor het afwegen van fokkerijprogramma's of voortplantingstechnieken bij landbouwhuisdieren.

- De door de fokkerijbedrijven gehanteerde afwegingsmodellen komen goed overeen met het RDA-afwegingsmodel. Wel bleek aandacht nodig voor de onderdelen Volksgezondheid en Biodiversiteit. Biodiversiteit wordt binnen de populaties bewaakt middels inteeltbeperking en het aanhouden van voldoende grote populaties.
- In de beslissingsmodellen van de fokkerijbedrijven wordt ook de maatschappelijke beleving meegenomen. Dit aspect zou in het RDA-afwegingskader wat duidelijker naar voren mogen komen. Van belang is ook om niet alleen naar de huidige beleving te kijken, maar ook naar de trends en internationale verschillen.
- In september 2013 hebben de fokkerijbedrijven hun ethische afwegingsmodellen op genoemde onderdelen aangepast.

Vanuit de RDA werd een grote waardering uitgesproken richting de bedrijven voor het opzetten van de proefpolders. Ervaringen van de 'proefpolders' zijn gedeeld met het toenmalig Ministerie van EL&I. Vervolgens is door de fokkerijbedrijven een communicatieplan opgesteld om de afwegingen in de fokkerij transparant te maken.

2. De samenleving betrekken bij de fokkerij

Via internet wordt informatie overgebracht naar overheid en maatschappij. Er zijn websites opgezet, waaronder www.vitalevarkens.nl waar informatie wordt gedeeld over biggensterfte. De stuurgroep bigvitaliteit voorziet de staatssecretaris van jaarlijkse rapportages. Deze rapportages zijn openbaar op deze website onder 'nieuws'. CRV en TOPIGS publiceren (MVO-)jaarverslagen die openbaar zijn via de eigen website en via de website van de UDV.

- In 2012 is door Wageningen UR het rapport 'Zorgen over zorg' opgesteld. Het rapport geeft inzicht in welke aspecten van de zeugenhouderij belangrijk gevonden worden door verschillende stakeholdergroepen (burgers, varkenshouders, varkensdierenartsen en erfbetreders van varkenshouderijen) en welke percepties men daarbij heeft. De beeldvorming over de varkenshouderij, en de zorgen die hieruit voortkomen, verschillen tussen stakeholdergroepen. Het is van belang om deze verschillende typen zorgen te kennen. Dit geeft handvatten voor aanpassing van veehouderijsystemen zodat maatschappelijke zorgen over de varkenshouderij worden verminderd.
- Op initiatief van de initiatiefgroep is in 2012 een informatiebijeenkomst georganiseerd voor vertegenwoordigers van fokkerijbedrijfsleven en overheid op het toenmalige ministerie van ELI. Tijdens deze bijeenkomst werden beleidsmedewerkers geïnformeerd over fokkerij beleid en -achtergronden. Reacties van de deelnemers waren positief.

3. Registratiesystemen voor informatie over welzijn en gezondheid van dieren.

Verbetering van dierenwelzijn en diergezondheid vormt een belangrijk speerpunt in de verduurzaming van de veehouderij. Om hier een bijdrage aan te kunnen leveren is het fokkerijbedrijfsleven gebaat bij meer informatie en gegevens over gedrag, het welzijn en de gezondheid van dieren in de veehouderij. Meer inzicht in de gegevens kan fokkerijbedrijven helpen om hun fokdoelen aan te passen en daarmee beter te sturen

op dierenwelzijn en diergezondheid. Daarbij worden de dieren met een verhoogde genetische aanleg voor eigenschappen als robuustheid (w.o. weerstand, levensduur, gezondheid en gedrag) geselecteerd en zal het genetisch niveau van de populatie voor die eigenschappen verbeteren. Om op betrouwbare en betaalbare wijze gegevens te kunnen ontsluiten is behoefte aan het koppelen van bestaande registratiesystemen in de ketens met de fokkerijdatabases. Daar zijn in de initiatiefgroep de eerste stappen in gezet.

- In 2012 zijn voor de pluimveeketens, de varkensvleesketen en de melkveehouderijketen plannen ontwikkeld om informatie onderuit de keten terug te koppelen naar de fokkerij.
- In 2012 is op verzoek van de initiatiefgroep door Wageningen UR een QuickScan van gegevensverzameling voor duurzaamheid in de veehouderij gedaan. Aan de hand van interviews en workshops bij fokkerijbedrijven zijn lijsten van relevante duurzaamheidsindicatoren opgesteld. De uitkomsten geven input aan het ontwerp van moderne fokprogramma's.
- In 2012 is binnen Breed4Food het project 'Data from the production chain for sustainable animal production' van start gegaan. In dit programma worden tools en fokkerijenmerken ontwikkeld om de duurzaamheid van de productieketens te ondersteunen met genetica en genomics.
- In 2013 is in een pilotstudie 'Welzijn Vleeskuikens' door Wageningen UR in kaart gebracht welke gegevens relevant zijn om in het kader van dierenwelzijn te monitoren.
- In 2013 zijn door TOPIGS in het onderzoeksproject 'Bridging gaps: Genetics of slaughter line observations' aan de hand van 60 parameters welzijnsproblemen bij slachtvarkens in kaart gebracht in relatie tot groeikenmerken.
- Binnen Topsector Agri & Food zijn meerdere projecten van start gegaan om de gezondheid van dieren te kunnen ondersteunen en sturen.

4. Meer met minder, verhogen resource efficiency

De UDV zet prominent in op innovaties in duurzame voedselsystemen voor de productie van meer hoogwaardig voedsel met minder gebruik van grondstoffen. Omdat fokkerij hier een belangrijke bijdrage aan kan leveren is dit thema door de initiatiefgroep opgepakt.

- In 2012 is door Wageningen UR met behulp van levenscyclusanalyse (LCA) in kaart gebracht:
 - o wat de waarde van een langere productieve levensduur van een dier is voor de efficiëntie van het gebruik van natuurlijke hulpbronnen;
 - o de mogelijkheden voor grootschalige gegevensverzameling op het gebied van individuele methaanemissie en mineralen efficiëntie;
 - o weging van resource efficiency in fokdoelen in vergelijking met economische inweging.

Het geeft een aanzet tot plannen voor fokkerijbedrijven voor concreet onderzoek op het gebied van resource efficiency en fokkerij. In 2012 is een grootschalig onderzoeksproject van start gegaan naar mogelijkheden voor methaanreductie door melkvee binnen Top Institute Food and Nutrition. Projecten in dit

onderzoeksprogramma worden medegefinancierd door bedrijven uit de zuivelketen en worden uitgevoerd door onderzoekers van de Wageningen UR.

- In 2012 heeft de initiatiefgroep een stappenplan gepresenteerd waarin is uitgewerkt hoe de fokkerij een bijdrage kan leveren aan een veehouderij met minder behoefte aan onder andere water, voedergrondstoffen en lagere emissies van broeikasgassen.

Relevante tussentijdse ontwikkelingen

Tijdens de uitvoering van het actieplan heeft de wereld niet stilgestaan. In 2012 is het onderzoek consortium Breed4Food van start gegaan. Breed4Food is een samenwerking tussen vier fokkerijbedrijven en Wageningen UR en is opgezet mede vanuit de Topsector Agri & Food van de overheid. Breed4Food werkt aan een effectievere, duurzame voedselvoorziening voor de groeiende wereldbevolking door toepassing van genomics (technologie waarmee erfelijke informatie van het DNA van een individu kan worden afgelezen) in de veefokkerij en veehouderij. Op meerdere thema's vinden Breed4Food en de initiatiefgroep verbinding en ondervindt de initiatiefgroep wetenschappelijke ondersteuning van haar initiatieven.

Inmiddels zijn er ook meerdere voorbeelden van toepassing van uitkomsten van het actieplan. Zo heeft CRV in 2013 twee nieuwe kengetallen, Better Life Efficiëntie en Better Life Gezondheid ontwikkeld. Met de kengetallen is direct voor melkveehouders inzichtelijk wat de impact van fokkerijbeslissingen op resource efficiency, gezondheid en levensduur van hun dieren is.

Conclusie voortgang Initiatiefgroep Duurzame Fokkerij:

De bijeenkomsten van en de activiteiten binnen de initiatiefgroep hebben bijgedragen aan een evenwichtiger benadering in beleids- en fokdoel-keuzes binnen de fokkerijorganisaties. Anderzijds krijgen NGO's een duidelijk beeld van het beleid en de fokdoelen zoals die gekozen worden binnen de fokkerijorganisaties.

Initiatiefgroep Duurzame Fokkerij,
19 september 2014